

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет
економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра гуманітарних і правових дисциплін

К.В. Ніколенко
Н.В. Шрамко

ФІЛОСОФІЯ, СОЦІОЛОГІЯ, ПОЛІТОЛОГІЯ

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Кривий Ріг
2017

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра гуманітарних і правових дисциплін

**Н.В. Шрамко,
К.В. Ніколенко**

ФІЛОСОФІЯ, СОЦІОЛОГІЯ, ПОЛІТОЛОГІЯ

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Затверджено на засіданні
кафедри гуманітарних і правових дисциплін
Протокол № 12
від “25” червня 2017 р.

Схвалено навчально-методичною радою
ДонНУЕТ
Протокол № 9
від “30” червня 2017 р.

Кривий Ріг
2017

ББК 87. я 73
Н-27
УДК 101 (076. 5)

рецензенти:
к.філ.н. доц. Шапран Д.П.,
к.ю.н., доц. Шульженко І.В.

Ніколенко К.В., Шрамко Н.В.

Н-27 Філософія, соціологія, політологія. Методичні рекомендації для вивчення дисципліни / К.В. Ніколенко, Н.В. Шрамко. - Кривий Ріг, ДонНУЕТ, 2017 - 54 с.

У методичних рекомендаціях з філософії, соціології, політології сформульовані основні питання, що вивчаються в темах курсу. Плани занять підготовлені відповідно до вимог кредитно-модульної системи освіти. Для кожного заняття представлена тематика навчальних доповідей (рефератів. і вказана література, підготовлені тести, розкрито особливості самостійної роботи.

© Ніколенко К.В., Шрамко Н.В., 2017
© Донецький національний
університет економіки й торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського, 2017

ЗМІСТ

ВСТУП	5
Розділ I. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	6
Розділ II. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	16
Розділ III. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	22

ВСТУП

Метою викладання навчальної дисципліни є увести студентів у сферу формування, функціонування і розвитку духовного виробництва, що продукує знання з основних проблем буття, мислення і пізнання; допомогти студентам самовизначитися в особистих світоглядних позиціях, сформувати соціально-філософську свідомість.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути такі **професійні компетенції**:

знання і розуміння:

знання специфіки філософського знання

знання поняття світогляду, його компонентів та історичних типів

знання еволюції історичних етапів розвитку філософської думки

знання складових елементів структури гносеології, онтології, філософської антропології, свідомості

знання теоретичних засад соціології

знання основних понять політології

застосування знань і розумінь:

уміння характеризувати світогляду, структуру, компоненти та історичні типи філософії

уміння аналізувати політичні ідеології та їх застосування на практиці

уміння визначати фактори, які впливають на формування та розвиток держави

уміння аналізувати форми державного правління та типи державного устрою задля визначення особливостей політики держав

уміння визначати пріоритетні напрями розвитку соціуму, суспільства, його соціальної структури

формування суджень:

здатність аналізувати методи філософії пізнання задля використання в науковій діяльності

здатність оцінювати стан соціальних законів та їх особливостей для визначення суспільних процесів

здатність дати об'єктивну оцінку виваженості та ефективності прийняття політичних рішень

здатність критично осмислювати інформаційні потоки політичної реальності

здатність оцінювати переваги та недоліки соціально-політичних процесів сучасності

ЧАСТИНА I

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3	Обов'язкова	
Загальна кількість годин 90	Семестр	
	1-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: 6 годин аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Лекції	
	17 год.	
	Практичні, семінарські	
	13 год.	
	Лабораторні	
	Самостійна робота	
	60 год.	
Вид контролю: екзамен		

2. Мета та завдання дисципліни

Ціль курсу: забезпечення повноцінної та різнобічної підготовки фахівців у галузі філософського, соціологічного та політологічного знання, формування уявлень щодо соціальних законів та особливостей політичного існування суспільства.

Завдання курсу: охарактеризувати соціологічний підхід до культури, освіти праці й управління; пояснювати появу феномена особистості, чинники, що сприяють формуванню особистості, механізми соціалізації; засвоїти визначення поняття «соціальний процес», виділення основних видів процесів: диференціації, інтеграції, мобільності, соціального конфлікту; аналізувати конкретні політичні процеси, особливо, зміни міграційних потоків, формування нових економічних та політичних структур, зміни в системі цінностей та інше.

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	ла б.	сам. робота		л	п	ла б.	сам. робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1 СЕМЕСТР										
Змістовий модуль 1. Філософське розуміння світу.										
Тема 1. Філософія, коло її проблем. Історія філософії.	12	2	2		8		1	1		12
Тема 2. Філософське розуміння світу: буття, матерія, свідомість. Модульна контрольна робота №1.	12	4	2		8		1	1		12
Разом за змістовим модулем 1	24	4	4	-	16		2	2		24
2 СЕМЕСТР										
Змістовий модуль 2. Соціально-політичне уявлення про світ.										
Тема 1. Політологія як навчальна дисципліна. Історія політичних вчень.	13	2	1		10		1	1		12
Тема 2. Сутність політики. Політичні ідеології.	14	2	2		10		1	1		12
Тема 3. Поняття про політичну систему суспільства. Держава в політичній системі суспільства.	12	2	2		8		1	1		10
Тема 4. Сутність та	12	2	2		8		0,5	0,5		10

зміст соціології. Основні етапи розвитку соціо- логії.										
Тема 5. Соціологія суспільства. Соці- альна структура суспільства: стра- тифікація, мобі- льність. Модульна контрольна робота №2.	13	3	2		8		0,5	0,5		10
Разом за змістовим модулем 2	64	11	9		44		4	4		54
Усього годин	90	17	13		60		6	6		78

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1 СЕМЕСТР		
Змістовий модуль 1. Загальне філософське розуміння світу.		
1	Семінарське заняття запитань і відповідей <i>Філософія коло її проблем. Історія філософії.</i>	2
2	Семінар – розгорнута бесіда <i>Філософське розуміння світу: буття, матерія, свідомість</i>	2
3	Семінар – дискусія <i>Політологія як навчальна дисципліна. Історія політичних вчень.</i>	1
4	Семінар – обговорення <i>Сутність політики. Політичні ідеології.</i>	2
5	Семінар – обговорення <i>Поняття про політичну систему суспільства. Держава в політичній системі суспільства.</i>	2
6	Семінар – розмірковування <i>Сутність та зміст соціології. Основні етапи розвитку соціології.</i>	2
7	Семінар – розгорнута бесіда <i>Соціологія суспільства. Соціальна структура суспільства: стратифікація, мобільність.</i>	2

5. Індивідуальні завдання

1. Написання есе.
2. Підготовка та захист доповідей, презентацій.
3. Підготовка та захист синопсисів.

6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Тема	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Змістовий модуль 1. Філософське розуміння світу			
Тема №1. Філософія, коло її проблем. Історія філософії.	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань поняття світогляду, його компонентів, історичних типів, характеристика філософського типу свідомості, основне питання філософії, функції, методи філософії; поняття про основні етапи формування філософського знання, їх часові рамки, ключові риси, представники. Джерела [1, 2, 3, 6, 11, 17, 18, 19, 20, 21]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до вирішення задач.	Тестування, фронтальне опитування, вирішення задач.
Тема 2. Філософське розуміння світу: буття, матерія, свідомість.	8	1. Опрацювання теоретичного матеріалу: буття, типи буття, форми буття, філософське трактування матерії, атрибути матерії, сучасне розуміння матерії, філософія свідомості, теорії походження, концепції свідомості, компоненти свідомості. Джерела [1, 3, 6, 11, 18, 19, 21]. 2. Підготовка до захисту есе; 3. Підготовка до тестування.	Захист есе. Тестування. Опитування.
Разом змістовий модуль I:	40		
Змістовий модуль II: Соціально-політичне уявлення про світ.			
Тема 3. Політологія як навчальна дисципліна,	10	1. Опрацювання теоретичного матеріалу: поняття політології, особливості формування її предмету, поняття про напрямки політологічної думки.	Тестування. Опитування.

історія політичних вчень.		Джерела [1, 2, 3, 6, 11, 17, 18, 19, 20, 21]. 2. Підготовка до самотестування.	
Тема 4. Сутність політики та політичні ідеології.	10	1. Опрацювання теоретичного матеріалу: поняття політики, її джерела, різновиди, ресурси, компоненти, теорії виникнення; особливості таких політичних ідеологій як консерватизм, лібералізм, анархізм, націоналізм, демократія. Джерела [1, 2, 3, 6, 11, 17, 18, 21]. 2. Підготовка до самотестування. Підготовка до самотестування.	Тестування.
Семінар запитань і відповідей. Тема 5. <i>Поняття про політичну систему суспільства. Держава в політичній системі суспільства.</i>	8	1. Опрацювання теоретичного матеріалу: поняття політичної системи суспільства, її компоненти та складові, особливості здійснення політичної участі; держава як основний елемент політичної системи суспільства, компоненти державної влади, поняття типів державного правління (монархія, республіка та їх різновиди) та форм державного устрою (унітарна держава, федерація, конфедерація). Джерела [4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 22, 23]. 2. Підготовка до самотестування.	Тестування.
Семінар запитань і відповідей. Тема 6. Сутність та зміст соціології, основні етапи розвитку соціології.	10	1. Теоретичний матеріал: поняття та особливості соціології, соціальне як провідна категорія соціології, предмет та об'єкт соціології, основні закони соціології, методи, функції, основні етапи становлення соціологічної думки - концепції О.Конта, М. Вебера, Г.Спенсера, Е.Дюркгейма, П.Сорокіна та інших. Джерела [4,5,7, 10,12, 13,15,16, 22]. 2. Підготовка до захисту презентацій.	Тестування, захист презентацій опитування.
Семінар запитань і відповідей. Тема 7. Соціологія суспільства.	8	1.Опрацювання теоретичного матеріалу: поняття про суспільство, теорії виникнення суспільства, функції суспільства, типологія суспільств; поняття соціальної структури суспільства, її компоненти, історичні форми, поняття	Тестування. Вирішення задач.

Соціальна структура суспільства: стратифікація, мобільність.		поняття та складові соціальної нерівності, історичні форми нерівності, сучасна стратифікація суспільств, поняття соціальної мобільності, горизонтальна та вертикальна мобільність, канали мобільності. Джерела [4,8,9,10, 14,15, 23]. 2. Підготовка до тестування. 3. Підготовка до вирішення задач.	
Разом змістовий модуль 2	40		
Разом	80		

7. Результати навчання

1. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж усього життя, дотримуватися принципів безперервного розвитку та постійного самовдосконалення; прагнути професійного зростання, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.
2. Мислити креативно та критично, мати навички тайм-менеджменту, критично оцінювати наслідки продукованих ідей.
3. Планувати, організовувати, мотивувати, оцінювати та підвищувати результативність колективної праці, здійснювати дослідження в групі під керівництвом лідера, з урахуванням вимог та особливостей сьогодення в умовах обмеженості часу.
4. Володіти технологіями та методами у сфері соціальних відносин.

8. Форми навчання

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота (написання відгуку на прочитаний художній твір, аналіз філософської концепції мислителя за наведеним переліком характеристик, самостійне опрацювання додаткових питань за наведеним переліком літератури).

9. Методи оцінювання

Письмові тестові завдання, індивідуальне завдання.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються у випадку проведення екзамену: на протязі семестру (50 балівС. та при проведенні підсумкового контролю - екзамену (50 балівС..

№ теми практичного заняття	Вид роботи/бали					
	Тестові завдання	Ситуаційні завдання	Обговорення теоретич- них питань теми	Індивідуальне завдання	ПМК	Сума балів
1 СЕМЕСТР						
Змістовий модуль 1. Філософське розуміння світу.						
Тема 1	4	4	3	-		11
Тема 2	4	-	3	7		14
Разом змістовий модуль I	4	4	6	7		25
2 СЕМЕСТР						
Змістовий модуль 2. Соціально-політичне уявлення про світ.						
Тема 3	2	-	1	-		3
Тема 4	2	-	-	-		2
Тема 5	2	-	2	-		4
Тема 6	2	-	2	7		11
Тема 7	2	3	-	-		5
Разом змістовий модуль II	10	3	5	7		25
Всього:	18	7	11	14		50

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
59-30	FX	2, «незадовільно»
0-29	F	

11. Методичне забезпечення

1. Електронний конспект лекцій
2. Методичні вказівки з вивчення дисципліни.
3. Комплекти індивідуальних завдань.
4. Навчальна та наукова література.

12. Рекомендована література

Основна

1. Бичко А. К., Бичко І.В., Табачковський В.Г. Історія філософії. / А.К. Бичко, І.В. Бичко, В.Г. Табачковський – К.: Кондор, 2010.- 593 с.
2. Данильян О.Г., Тараненко В.М. Філософія. – М., Наука, Литкон, 2009. – 398 с.
3. Зарудний Э.О. Філософія. – К., Кругозір, 2007. – 305 с.
4. Політологія. Учебно-методичное пособие для студентов всех форм обучения (кредитно-модульный курс, издание второе, дополненное). / Халилова-Чуваева Ю.А., Лавлинский Р.А.-Донецьк: ДонНУЕТ, - 2011. – 110 с.
5. Вступ до політології. Кредитно-модульний курс: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів(з грифом МОН) / Нікітін Л.М., Андреева Т.О., Андрієнко Л.К та ін. Донецьк: ДонНУЕТ, - 2010. – 210 с.
6. Кузьменко Т.М. Соціологія / Т.М. Кузьменко. Навчальний посібник. К.: Центр Навчальної Літератури, 2010. - 2010. - 330с.
7. Соціологія: посібник для студентів вузів (За ред. В. Городяненка. . - К.: Кондор. 2003. – 426с.
9. Захарченко М.В., Погорілий О.І. Історія соціології (від Античності до початку ХХ століття) / М.В. Захарченко, О.І. Погорілий. - К.: Центр навчальної літератури.- 1993. - 462с.
10. Радугін А.А., Радугін К.А. Соціологія: курс лекцій. / А.А. Радугін, К.А. Радугін. - М.: Наука. 2012. - 386с.

Допоміжна

11. Черныш Н.И. Соціологія: Підручник за рейтингово-модульною системою навчання. – К. : Знання, 2009. – 468 с.
12. Креативна політологія. Навчально-методичний комплекс для студентів денної та заочної форми навчання. /Лавлінський Р.О., Ніколенко К.В.- Донецьк : ДонНУЕТ, 2014. – 91 с.
13. Політологія. Збірник тестових завдань для перевірки знань студентів з курсу «Політологія» (для студентів всіх спеціальностей денної та заочної форм навчання). /Халілова-Чуваєва Ю.О., Лавлінський Р.О.- Донецьк: ДонНУЕТ, 2014. – 96 с.
14. Основи політології : Курс лекцій / Відп. ред. Б.П. Кухта. - Львів, 1991. 51. Основи політології: Курс лекцій для студентів вищих учбових закладів. 2-е вид. В 2-х ч. / Ред. кол.: Б.Л. Кухта та ін. – К., 1992.
15. Базовкін Т., Кремень В. Партії та громадянські об'єднання України. - К., 1994. - 461с.
16. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.-К., 1996.
17. Авер'янов В. Б., Алексеєнко І. В., Андреев С. С. Політологічний

енциклопедичний словник / Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького; Укр. асоц. політологів / Ю.С.Шемшученко (відп. ред.), В.П. Горбатенко (упоряд.). – 2.вид., доп. і пер. – К.: Генеза, 2004. – 735 с.

18. Давиденко Е.М., Кузьміна Ж.Ю. Навчальні тестові завдання для самостійної роботи студентів з курсу «Соціологія» для студентів всіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / Е.М. Давиденко, Ж.Ю. Кузьміна. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. – 43 с.

19. Політологія : підручник для вузів / під ред. М. А. Василика. – М. : Юрист, 2001. – 529 с.

20. Політологія / за ред. А. М. Чернія. – К., Вища школа, 2007. – 326 с.

Інформаційні ресурси

21. Электронная полнотекстовая «Библиотека Ихтика» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ihtik.lib.ru>. – Заголовок с экрана.

22. Социология // Библиотека Гумер [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/INDEX_SOCIO.php – Заголовок с экрана.

23. Электронная библиотека социологии, психологии, управления [Электронный ресурс]. – Режим доступа: soc.lib.ru. – Заголовок с экрана.

24. Электронная библиотека «Социология по-новому» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://socioline.ru/library/>

25. Научная электронная библиотека Elibrary.ru [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://elibrary.ru/defaultx.asp> – Заголовок с экрана.

26. Политология // Библиотека Гумер
http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Index_Polit.php

27. Политологическая библиотека <http://studentam.net/content/category/1/5/9/>

ЧАСТИНА II

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

ФІЛОСОФСЬКЕ РОЗУМІННЯ СВІТУ

ТЕМА 1. ФІЛОСОФІЯ, КОЛО ЇЇ ПРОБЛЕМ. ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ.

План заняття:

1. *Понятійний диктант за основними термінами теми.*
2. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - поняття світогляду;
 - компоненти світогляду;
 - історичні типи світогляду;
 - основне питання філософії;
 - специфіка предмета філософії;
 - особливості трактування основних течій та напрямків філософії;
 - основні методи та функції філософії;
 - специфіка методологічного, гуманістичного та світоглядного методів філософії;
 - основні історичні етапи формування і розвитку філософської думки: Античність, Середні віки, Відродження, Новий Час, Німецька Класична філософія, сучасні західні філософські вчення.

Ключові слова:

Світогляд, міфологія, релігія, філософія, матеріалізм, ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм, сенсуалізм, раціоналізм, ірраціоналізм, скептицизм, агностицизм, онтологія, гносеологія, аксіологія, суб'єктивізм, об'єктивізм, скептицизм, перипатетизм, епікуреїзм, стоїцизм, платонізм, номіналісти, реалісти, концептуалісти, пантеїзм, деїзм, фатум, гедонізм, патристика, схоластика, креаціонізм, апологетика, геоцентризм, детермінізм, апологетика, дедукція, індукція, емпіризм, монада, модус, метод.

ТЕМА 2. ФІЛОСОФСЬКЕ РОЗУМІННЯ СВІТУ: БУТТЯ, МАТЕРІЯ, СВІДОМІСТЬ.

План заняття:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне опитування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - поняття про буття в історії філософії;
 - основні види буття;
 - поняття матерії, атрибути матерії;

- поняття свідомості, теорії виникнення;
- компоненти свідомості: відчуття, сприйняття, пам'ять, увага, мислення, уява;

Ключові слова:

Буття, матерія, атрибути, свідомість, пізнання, поняття, судження, умовивід, істина, гіпотеза, теорія, факт, спостереження, експеримент, наука, наукова картина світу, моделювання, аналогія, ідеалізація, формалізація, синтез, аналіз, абстрактне, конкретне, системний підхід.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ УЯВЛЕННЯ ПРО СВІТ.

ТЕМА 3. ПОЛІТОЛОГІЯ ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА. ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ ВЧЕНЬ.

План заняття:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне опитування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - поняття політології, особливість її становлення як самостійної навчальної дисципліни;
 - основні методи, функції та особливості політології;
 - особливості, специфіка, основні представники консерватизму, лібералізму, соціалізму, націоналізму;
 - політичні ідеї та вчення стародавнього світу;
 - політичні ідеї Середньовіччя та Відродження;
 - політичні вчення Нового та Новітнього часу.

Ключові слова:

Політика, політик, політолог, політологія як наука, об'єкт та предмет політології, влада, теоретична політологія, прикладна політологія, політика, рівні політики, закони політології. політичні ідеології, політичні доктрини, лібералізм, неолібералізм, консерватизм і неоконсерватизм; комунізм, соціалізм, соціал-демократизм, фашизм і неофашизм, націоналізм, сіонізм, анархізм, радикалізм, екстремізм, тероризм.

ТЕМА 4. СУТНІСТЬ ПОЛІТИКИ. ПОЛІТИЧНІ ІДЕОЛОГІЇ.

План заняття:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне опитування.*
3. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:
 - сутність політики;
 - поняття про політичну владу, її аспекти, особливості, ресурси;
 - форми і типи політики, засоби і мета в політиці;
 - консерватизм, соціалізм, лібералізм, націоналізм як політичні ідеології.

Ключові слова:

Політика, влада, аморалізм, бунт, війна, страйк, плебісцит, популізм, об'єкт політики, суб'єкт політики, революція, реформа, політична пропаганда, гуманізація, анархізм, доктрина, комунізм, консерватизм, лібералізм, неоконсерватизм, неолібералізм, соціал-демократія, соціалізм, технократія.

ТЕМА 5. ПОНЯТТЯ ПРО ПОЛІТИЧНУ СИСТЕМУ СУСПІЛЬСТВА. ДЕРЖАВА В ПОЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ СУСПІЛЬСТВА.

План заняття:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне опитування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - поняття політичної системи;
 - структура політичної системи;
 - функції політичної системи;
 - типологія політичних систем;
 - політична система в Україні;
 - поняття держави як суб'єкта політичної діяльності;
 - форми державного правління;
 - типи державного устрою.

Ключові слова:

Авторитаризм, альянс, вето, зовнішня політика, внутрішня політика, парламент, виборча система, імпичмент, конфедерація, мажоритарна система виборів, монархія, ресбуліка, уряд, президентська демократія, парламентська демократія, пропорційна система представництва, політичний режим, унітаризм, федерація.

ТЕМА 6. СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ СОЦІОЛОГІЇ. ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ СОЦІОЛОГІЇ.

План заняття:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне опитування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - поняття соціології, основні підходи до розуміння суспільства та людини;
 - соціологія як наука про соціальні спільноти;
 - типи соціальних спільнот;
 - соціальні та ідейно-теоретичні передумови виникнення соціології;
 - О.Конт як засновник соціології;
 - позитивізм в соціології;
 - інші напрямки в соціології Г. Спенсер, М. Вебер, Г. Зімелъ.

Ключові слова:

Соціологія, соціальне, соціальна спільнота, соціальний інститут, макросоціологія, мікросоціологія, теоретичний напрям соціології, емпіричний напрям соціології, етапи становлення соціології, географічний напрям соціології, соціал-дарвінізм напрям соціології, психологічний напрям соціології, структурний функціоналізм, теорія соціального конфлікту, теорія соціального обміну, теорія символічного інтеракціонізму, етнометодологія, соціометрія.

ТЕМА 7. СОЦІОЛОГІЯ СУСПІЛЬСТВА. СОЦІАЛЬНА СТРУКТУРА СУСПІЛЬСТВА: СТРАТИФІКАЦІЯ, МОБІЛЬНІСТЬ.

План заняття:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне опитування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - системний підхід до суспільства в соціології, аналіз суспільства з позицій детермінізму;
 - поняття соціальної структури суспільства;
 - західні соціологічні теорії стратифікації;
 - соціальна мобільність, маргіналізація індивідів і груп.

Ключові слова:

Суспільство, соціальна група, мала соціальна група, велика соціальна група, системний підхід, детермінізм, соціальна структура суспільства, соціальна

стратифікація, соціальна мобільність, маргіналізація, класи, рабство, стани, соціальна мобільність, індивідуальна/групова/організована мобільність, маргінали.

**ЧАСТИНА ІІІ.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ФІЛОСОФСЬКЕ РОЗУМІННЯ СВІТУ

ТЕМА 1. ФІЛОСОФІЯ ТА КОЛО ЇЇ ПРОБЛЕМ. ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ.

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
 - Яку характеристику можна надати міфу як ранньому типу світогляду? Які існують основні види і мотиви міфів? Перерахуй те міфи в науці.
 - В чому полягає своєрідність релігійного світогляду?
 - Визначте співвідношення науки та релігії у світогляді сучасної людини?
 - Конкретизуйте специфіку філософського бачення світогляду?
 - Умови і причини виникнення філософії?
 - Чи Визначте місце філософії в культурі? Як спосіб життя взаємодіє з філософією?
 - Перерахуйте етапи становлення філософського знання? Коли починається та закінчується кожен етап?
3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Світ непізнаваним, вважають:

- A. сенсуалісти
- B. раціоналісти
- C. агностики
- D. матеріалісти

2. Напрямок, що заперечує існування Бога, називається:

- A. атеїзм
- B. скептицизм
- C. агностицизм
- D. неотомізм

3. Етика – це

- A. вчення про розвиток;

- В. вчення про буття
- С. теорія про моральну перевагу одних над іншими
- Д. вчення про мораль та моральні цінності

4. Про який історичний тип світогляду йде тут мова: «Це – цілісне світорозуміння, в якому різні уявлення пов'язані в єдину образну картину світу, що поєднує в собі реальність і фантазію, природне і надприродне, знання і віру, думку і емоції»?

- А. міфологія
- В. релігія
- С. філософія
- Д. наука

5. Яке з наведених висловлювань правильне:

- А. Матеріалізм – це визнання того, що світ складається з однакових частинок: атомів, протонів, електронів і т.п.
- В. Матеріалізм – це визнання матеріальних благ
- С. Матеріалізм – це визнання первісності матерії і вторинності свідомості
- Д. Матеріалізм – це визнання первинності свідомості і вторинності свідомості

6. Антропологія - це:

- А. вчення про розвиток і загальний взаємозв'язок
- В. вчення про людину
- С. наука про поведінку тварин у природних умовах
- Д. філософське вчення про суспільство

7. Для ідеалізму характерно твердження:

- А. первинна свідомість, матерія незалежно від свідомості не існує
- В. матерія і свідомість – дві першооснови, що існують незалежно одна від одної
- С. це суворя несуперечлива система суджень про природу
- Д. первинна свідомість, матерія походить від неї

8. Світоглядний принцип, згідно з яким світ створений Богом з нічого, називається:

- А. креаціонізм
- В. діалектика
- С. дуалізм
- Д. монотеїзм

9. Розділ філософії, в якому розробляються проблеми пізнання:

- А. естетика
- В. етика

- C. онтологія
- D. гносеологія

10. Яке є відношення між світоглядом і філософією:

- A. світогляд не має нічого спільного з філософією
- B. світогляд є основа філософії
- C. світогляд і філософія тотожні поняття
- D. філософія – це тип світогляду

11. Згідно з легендою, першим, хто відмовився називати себе мудрецем, але лише любомудром, тобто філософом, був:

- A. Аристотель;
- B. Епікур;
- C. Піфагор;
- D. Платон.

12. Як самостійне духовно-культурна явище філософія виникла:

- A. з утвердженням християнства;
- B. у Стародавньому Римі;
- C. з появою перших людей;
- D. у Стародавній Греції.

13. У мистецтві, на відміну від філософії, досвід транслюється в:

- A. парадигмах;
- B. експериментах;
- C. теоріях;
- D. образах.

14. Що означало у стародавніх греків слово – «космос»?

- A. безповітряний простір;
- B. нескінченність;
- C. нерухомі зірки;
- D. порядок.

15. Яка школа була першою в історії грецької філософії?

- A. афінська;
- B. мегарська;
- C. мілетська;
- D. елейська.

16. Кого з названих філософів зараховували до семи мудреців?

- A. Аристотеля;
- B. Платона;
- C. Сократа;

D. Фалеса.

17. У центрі уваги філософії середніх віків був:

- A. космос;
- B. людина;
- C. Бог;
- D. гуманізм

18. Обмеження або придушення чуттєвих бажань, добровільне перенесення фізичного болю, самотності:

- A. аскетизм;
- B. гедонізм;
- C. раціоналізм;
- D. епікурейство.

19. Хто в епоху Відродження висунув теорію, згідно з якою Земля й інші планети обертаються навколо Сонця?

- A. Бруно;
- B. Галілей;
- C. Кеплер;
- D. Коперник.

20. Яка наука на початку Нового часу відігравала лідируючу роль в природознавстві?

- A. астрономія;
- B. біологія;
- C. механіка;
- D. хімія.

4. *Підготуйтеся до письмового опитування.*

5. *Підготуйте доповідь та її презентацію.*

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Петрушенко В.Л. Філософія: підручник. / В.Л. Петрушенко. - Львів: «Магнолія-2006», 2016. – 506 с.
2. Нікітін Л.М. Вступ до історії філософії: навч.-метод. посіб. для студ. ден. та заочн. форм навч. (для студ. нефілософ. спец.). / Л.М. Нікітін. - Донецьк: ДонНУЕТ, 2011. – 348с.
3. Філософія: підручник / В.Є Горлач. - Харків: Консум, 2000 р.- 450с.
4. Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. / Є.А. Подольська. - Навч. посіб.

Видання друге: перероблене і доповнене. - Київ:тЦентр навчальної літератури, Інкос, 2006. - 624 с.

Додаткова

1. Спиркин А.Г. Основы философии. / А.Г. Спиркин. Навчальний посібник для ВНЗ. – М.: Политиздат, 1988. – 592 с.
2. Спиркин А.Г. Философия: ученик. / А.Г. Спиркин. – М.: Гардарики, 2001. – 736 с.
3. Радугин А.А. Философия: курс лекцій. / А.А. Радугин. – М.: Центр, 2001. – 272 с.

ТЕМА 2. ФІЛОСОФСЬКЕ РОЗУМІННЯ СВІТУ: БУТТЯ, МАТЕРІЯ, СВІДОМІСТЬ.

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
 - Охарактеризуйте форми та види буття. Поясніть поняття буття та небуття.
 - Віртуальна реальність як новий вид буття в діяльності сучасної людини.
 - В чому полягають особливості тлумачення матерії та структури у філософії та науці?
 - Сучасна наука про побудову матерії та рівні її організації.
 - Філософське розуміння часо-просторового континууму.
 - Розкрийте специфіку соціального простору і часу.
 - В чому полягають субстанціональна та релятивістська теорії простору і часу?
 - Фактор часу в житті та діяльності сучасної людини?
 - Співвідношення свідомості і мови?
 - Специфіка мислення: розум людини і розум тварин.
 - Дослідіть поняття «свідомість» та «рефлексія».
 - Надайте характеристику природнім та штучним мовам.
 - Охарактеризуйте проблему штучного інтелекту?
 - Сучасні проблеми виникнення свідомості: клонування, робо техніка. Як Ви їх розумієте? В чому проявляються специфічні риси?

- Як Ви розумієте мистецтво, як особливої форми свідомості?
- В чому полягає роль релігії в житті сучасного людства? Поясніть свою думку використовуючи декілька світоглядних парадигм.

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Головним у визначенні поняття руху є:

- A. протиставлення небуттю;
- B. зміна взагалі;
- C. зміна форм мислення;
- D. зміна в просторі та часі.

2. Виберіть правильне твердження:

- A. рух може існувати без матерії як енергія;
- B. рух може існувати поза часом;
- C. рух може відбуватися поза простором;
- D. рух є способом буття матерії, який здійснюється тільки у просторі і часі.

3. Основа буття, існуюча сама по собі незалежно ні від чого іншого:

- A. субстанція;
- B. свідомість;
- C. інтенція;
- D. атрибут.

4. Модель реальності, в якій створюється ефект присутності в ній людини, називається:

- A. віртуальною;
- B. об'єктивною;
- C. суб'єктивною;
- D. актуальною.

5. Яке з приведених нижче визначень матерії є філософським:

- A. матерія – це усе те, що має масу або енергію;
- B. матерія – ця речовина, поле і вакуум;
- C. матерія – це об'єктивна реальність, дана нам у відчуттях;
- D. матерія – постійна можливість відчуттів.

6. Проблему існування в її загальному вигляді виражає філософська категорія:

- A. «екзистенція»;
- B. «явище»;
- C. «буття»;
- D. «суть».

7. Залежно від того, якій сфері буття приписується первинність – природі або духу, філософи діляться на:

- A. діалектиків і метафізиків;
- B. моністів і дуалістів;
- C. тсенсуалістів і раціоналістів;
- D. матеріалістів і ідеалістів.

8. Вірним є судження, що:

- A. спокій є момент всякого руху;
- B. спокій характерний тільки для неживих об'єктів;
- C. спокій існує тільки в природі і відсутній в суспільстві;
- D. спокій є відсутність руху.

9. Протяжність, тривимірність, ізотропність, оборотність вважаються властивостями:

- A. часу;
- B. руху;
- C. мислення;
- D. простору.

10. Атомістичну гіпотезу будови матерії уперше висунув:

- A. Августин;
- B. Спіноза;
- C. Демокрит;
- D. Платон.

11. Який взаємозв'язок свідомості і мови:

- A. свідомість існує без мови;
- B. свідомість і мова – це тотожні поняття;
- C. свідомість існує в нерозривному зв'язку з мовою;
- D. свідомість і мова не мають нічого спільного.

12. Кому належить наступне висловлення: «Спроба мислити дійсність, що лежить по той бік свідомості, неминуче приречена на катастрофу, тому що моє мислення є нічим іншим, як процесом свідомості. Усе, щоб я не мислив, відноситься до свідомості, є її змістом»?

- A. позитивісту;
- B. ідеалісту;
- C. реалісту;
- D. номіналісту?

13. Свідомість розглядає як властивість високоорганізованої матерії, у філософському напрямі:

- A. об'єктивний ідеалізм;

- В. суб'єктивний ідеалізм;
- С. діалектичний матеріалізм;
- Д. екзистенціалізм.

14. «Несвідоме» в сучасній філософії це:

- А. явища і процеси в психіці людини, які нею не усвідомлюються, але впливають на її поведінку;
- В. рефлекторні процеси в організмі людини;
- С. досвід, що не підлягає логічному аналізу;
- Д. щось, властиве тільки окремій людині.

15. По Фрейдю, «Я» і «Воно» знаходяться в стосунках:

- А. тотожність;
- В. постійного конфлікту;
- С. «Я» і «Воно» доповнюють один одного;
- Д. між «Я» і «Воно» немає ніякого зв'язку.

16. У ранній античній філософії категорія «свідомість» визначалася через поняття:

- А. апейрон;
- В. атом;
- С. логос;
- Д. душа.

17. Уперше акт самосвідомості в якості умови достовірності пізнання світу розглянув:

- А. Маркс;
- В. Демокрит;
- С. Декарт;
- Д. Бекон.

18. Свідомість людини відрізняється від психіки хребетних тварин:

- А. наявністю абстрактного мислення і мови;
- В. наявністю здатності працювати з реальними предметами;
- С. наявністю випереджаючого відображення;
- Д. наявністю подразника.

19. Структура психіки, згідно із З. Фройдом, складається з:

- А. Ероса і Танатоса;
- В. Я і Не-Я;
- С. Сверх-Я, Я, Воно;
- Д. Лібідо, сублімації.

20. Інтуїція це –

- А. здатність безпосереднього досягнення істини шляхом прямого її засвоєння без доказу;
- В. зосередження уваги на об'єкті, що цікавить нас, у фокусі свідомості;
- С. всіяка здатність надбання істини як істини;
- Д. безпосереднє відображення окремих зовнішніх сторін предметів і явищ.

3. Підготуйтеся до письмового опитування.

4. Підготуйте доповідь та її презентацію.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Петрушенко В.Л. Філософія: підручник. / В.Л. Петрушенко. - Львів: «Магнолія-2006», 2016. – 506 с.
2. Нікітін Л.М. Вступ до історії філософії: навч.-метод.посіб.для студ.ден.та заочн.форм навч.(для студ.нефілософ.спец.). / Л.М. Нікітін. - Донецьк: ДонНУЕТ, 2011. – 348с.
3. Філософія: підручник / В.Є Горлач. - Харків: Консум, 2000 р.- 450с.
4. Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. / Є.А. Подольська. - Навч. посіб. Видання друге: перероблене і доповнене. - Київ:тЦентр навчальної літератури, Інкос, 2006. - 624 с.

Додаткова

1. Спиркин А.Г. Основы философии. / А.Г. Спиркин. Навчальний посібник для ВНЗ. – М.: Политиздат, 1988. – 592 с.
2. Спиркин А.Г. Философия: ученик. / А.Г. Спиркин. – М.: Гардарики, 2001. – 736 с.
3. Радугин А.А. Философия: курс лекцій. / А.А. Радугин. – М.: Центр, 2001. – 272 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ УЯВЛЕННЯ ПРО СВІТ.

ТЕМА 3. ПОЛІТОЛОГІЯ ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА. ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ ВЧЕНЬ.

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

- В чому суть політизації суспільного життя, які її причини в Україні?
- Які з функцій політології є найбільш важливими для сучасного українського суспільства і чому?
- Проаналізуйте різноманітні визначення політики. Яке з них, на ваш погляд, найбільш вдале? Аргументуйте свій вибір.
- Розкрийте механізм взаємодії політики з іншими сферами суспільного життя.
- Поясніть взаємозв'язок людини і політики.
- Охарактеризуйте основні елементи структури політики.
- Назвіть різновиди політики.
- Як співвідносяться засоби політики?
- Які ви знаєте групи політичних законів?
- Які функції політики Вам відомі?

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Період становлення політології як самостійної науки і навчальної дисципліни починається:

- A. у X ст.;
- B. у XVI ст.;
- C. у XVIII ст.;
- D. на рубежі XIX-XX ст.

4. Теоретична політологія орієнтована на:

- A. одержання нового знання, пояснення та розуміння політичної реальності, розробку нових концептуальних моделей реальності;
- B. досягнення реального політичного ефекту, вивчає та пропонує способи впливу на певні сфери політичної реальності;
- C. дослідження наукових даних;
- D. вивчення теоретичної спадщини видатних особистостей.

5. До емпіричних методів відносяться:

- A. системний метод;
- B. метод сходження від абстрактного до конкретного;
- C. математичні методи;
- D. історичний і логічний методи.

6. Політологія - це ...

- а) наука, що вивчає соціально - політичні конфлікти та їх вплив на суспільний розвиток;
- В. наука, що вивчає ціннісні аспекти владних відносин;
- С. наука, що вивчає вплив громадянського суспільства на розподіл влади;
- Д. наука про політику у всіх її проявах.

7. Які категорії відносяться до власних (специфічних категорій) політології?

- А. політика;
- В. політична система;
- С. політичний плюралізм;
- Д) всі перераховані.

8. Які функції відносяться до функцій політології?

- А. методологічна;
- В. світоглядна;
- С. прогностична;
- Д. все перераховане.

9. Політична наука, що формує теоретичні концепції на основі узагальнення інформації - це:

- А. політична історія;
- В. політична соціологія;
- С. філософія політики;
- Д. політична географія.

10. Опитування, прогнозування , спостереження відносяться до:

- а) математичних методів;
- В. історичних методів;
- С. психологічних методів;
- Д. емпіричних методів.

11. Принцип єдності теоретичного та емпіричного передбачає:

- А. об'єктивність знань який розглядатися як своєрідний критерій істинності результатів пізнання;
- В. розгляд політичного життя суспільства як цілісної системи причинно-наслідкових зв'язків;
- С. цілісність наукового дослідження, здійснення перевірки теоретичних припущень;
- Д. визнання політичною наукою об'єктивного взаємозв'язку і взаємообумовленості явищ матеріального і духовного світу, причинності всіх явищ.

12. Пізнавальна функція політології полягає:

- A. у виробленні наукових прогнозів подальших змін у політичній сфері, виявленні тенденцій розвитку суспільних процесів;
- B. у розробці рекомендацій для вдосконалення будь-яких сторін політичної практики;
- C. у дослідженні різноманіття політичних явищ з метою отримання знання про їх сутність, зміст і закономірності розвитку;
- D. у всебічному аналізі політичних процесів, оцінці діяльності інститутів політичної системи.

13. Функція політології, яка виражається в затвердженні певної політичної культури в суспільстві, яка визначає якісь, правила, норми політичної поведінки – це:

- A. управлінська функція;
- B. аналітична функція;
- C. прогностична функція;
- D. виховна функція.

14. Інституційний метод політології:

- A. метод, який полягає у аналізі внутрішньої структури системи з позиції функціонального призначення кожного її елемента;
- B. орієнтований на виявлення соціальної обумовленості політики, впливу на неї економіки, культури, ідеології та соціальної структури;
- C. передбачає порівняння однотипних об'єктів (політичних систем або їх окремих структурних компонентів, моделей політичних режимів у різних країнах) у різних народів з метою виявлення подібностей і відмінностей;
- D. передбачає, що в центрі дослідження повинні знаходитися політичні інститути, їх властивості і взаємозв'язки, а також фіксовані норми, на основі яких функціонують ці інститути.

15. Прогностична функція політології полягає:

- A. у магічному прогнозі майбутнього;
- B. у розробці ефективних способів перетворення політичних та інших сфер суспільства;
- C. у виробленні здатності раціонально оцінювати політичні процеси;
- D. у розробці можливих альтернатив розвитку політичних процесів.

16. Що є предметом політичної науки?

- A. суспільство в цілому;
- B. політичні відносини;
- C. класи і соціальні групи;
- D. політична влада.

17. Що з перерахованого не може бути об'єктом вивчення політології?

- A. політичні погляди;

- В. політичні процеси;
- С. політичні інтереси;
- Д. політична філософія.

18. Який з перерахованих методів не використовується в прикладній політології?

- А. метод ділових ігор;
- В. метод анкетного опитування;
- С. метод історичного аналізу;
- Д. метод статистичного аналізу;
- д) метод імітаційного моделювання.

19. Яка наука вивчає суспільство як цілісну систему, а також окремі інститути, процеси, групи, розглядаючи їх у зв'язку з функціонуванням державної влади?

- А) соціологія;
- В) політологія;
- С) основи економічної теорії;
- Д) антропологія.

20. В якій з позицій відображені функції політології:

- А) формування політичної системи суспільства, контроль і регулювання соціальних відносин, управління суспільством, забезпечення прав і свобод громадян;
- В) політична соціалізація особистості, відбір осіб в державні органи, узагальнення та узгодження соціальних інтересів, підготовка проектів нормативних актів;
- С) методологічна, пізнавальна, світоглядна, регулятивна, прогностична;
- Д) вираз і реалізація владно – значущих інтересів соціальних груп, інтеграція різних верств суспільства, соціалізація особистості, управління і керівництво соціальними процесами.

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

5. Підготуйте доповідь та її презентацію.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Основи політології : Курс лекцій / Відп. ред. Б.П. Кухта. - Львів, 1991.
2. Основи політології: Курс лекцій для студентів вищих навчальних закладів. 2-е вид. В 2-х ч. / Ред. кол.: Б.Л. Кухта та ін. – К., 1992.
3. Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку. – К, 1998.

4. Потульницький В.А. Теорія української політології. – К., 1993.

Додаткова

5. Зеркин З.П. Основы политологии: курс лекций.- Ростов-на-Дону: Феникс, 1997. – 544 с.
6. Політологічний енциклопедичний словник. 2-е вид. – К., 2004.
7. Політологія / За ред. О.І. Семківа. – 2-ге вид. – Львів, 1994..
8. Політологія у запитаннях та відповідях: Навч. посіб. / За заг. ред. К.М. Лемківського. – К., 2003.
9. Політологія. Наука про політику/ Ред. Андрущенко В.П., Горлач Н.І.- К.: 2000.
10. Політологія. Підручник / За заг. ред. І.С. Дзюбка, К.М. Левківського. 2-е вид. – К., 2001.
11. Політологія. Підручник / За заг. ред. проф. Кремень В.Г., проф. Горлача М.Т. – Харків, 2001.
12. Політологія. Підручник / За наук. ред. А. Колодій. 2-е вид., перероб. та доп. – К., 2003.
13. Політологія. Посібник для студентів вузів / За ред. О.В. Бабкіної, В.Л. Горбатенка. – К, 1998.
14. Політологія: Навч. посібник для вузів / Упорядн. Та ред. М.Сазонова.- Харків: Фоліо, 1998.- 735 с.
15. Політологія: Підручник / За заг. ред. І.С. Дзюбка, К.М. Левківського. – К., 1998.

ТЕМА 4. СУТНІСТЬ ПОЛІТИКИ. ПОЛІТИЧНІ ІДЕОЛОГІЇ.

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
 - Що таке ідеологія? Назвіть найважливіші функції ідеології.
 - Дайте характеристику основних ідеологічних течій сучасності.
 - Охарактеризуйте ідеологічну ситуацію в сучасній Україні.
 - Чи потрібна Україні ідеологія національного самоствердження?
 - Яка, на вашу думку, проблема є центральною для національної ідеології?

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Чому існують різноманітні визначення поняття політики?

- A. тому що політика має соціально - класову природу;
- B. тому що на політику впливають економічні фактори;
- C. тому що політика має власні принципи розвитку;
- D. тому що це явище складне і багатогранне.

2. Чи є політика самостійною областю діяльності людей:

- A. ні;
- B. за умови, якщо політика пов'язана з владою;
- C. за умови, що вона співвідноситься з економікою;
- D. так, і це судження йде ще від Макіавеллі, що політика - це самостійна область діяльності людей з власними принципами та законами.

3. Як визначається політика?

- A. політика визначається як діяльність соціальних груп і інших спільнот, їх організацій з приводу здійснення спільних інтересів, колективних цілей, пов'язаних з владою та управлінням громадськими справами;
- B. як засіб задоволення потреб;
- C. як принцип національних інтересів;
- D. як напрям політичного прогресу.

4. Чи можуть проявлятися в політиці суб'єктивізм і волюнтаризм?

- A. так, якщо не має місця об'єктивності пізнання політики;
- B. ні;
- C. за умови, якщо відсутній науковий аналіз політики;
- D. якщо політика не враховує тенденції історичного розвитку;

5. Що таке науковий аналіз феномену політики?

- A. це розгляд політики, як частини об'єктивної реальності;
- B. як організаційної діяльності соціальних груп, їх установ з управління суспільством;
- C. як суспільні відносини між соціальними силами з приводу державної влади, її завоювання, утримання і використання;
- D. як сукупності норм, цінностей, цілей і завдань щодо здійснення владою управління державою;
- д) як форма вироблення і прийняття рішень по боротьбі за владу, її використання в інтересах панівних сил.

6. Хто відноситься до суб'єктів політичної діяльності?

- A. суб'єкти політичної діяльності це регіони і корпорації;
- B. будь-яка політично активна особистість, що діє в єдності з групою;
- C. це класи і нації;
- D. це еліти.

7. Що означало спочатку грецьке слово «політика»?

- A. влада народу;
- B. мистецтво керувати державою;
- C. адміністрація поліса;
- D. і те, і інше, і третє.

8. Якщо людина добровільно, по свідомому вибору відчужується від політики і не бере участі навіть в голосуванні на виборах, то така позиція може бути :

- A. своєрідною формою прояву згоди з існуючою системою і її мовчазної підтримки;
- B. вираженням незгоди з існуючою системою і пасивним соціальним протестом проти неї;
- C. проявом повної байдужості до політики і тих сил, які її втілюють;
- D. небажанням брати участь в тій чи іншій діяльності.

9. Принцип економічного детермінізму розглядає політику як явище, в основі якого лежать:

- A. культурні фактори;
- B. релігійні чинники;
- C. соціальні фактори;
- D. економічні фактори;

10. У середньовіччя панівним підходом до політики був:

- A. теологічний;
- B. філософський;
- C. етичний;
- D. критичний;

11. Термін «ідеологія» в науковий обіг ввів:

- A. К. Маркс;
- B. В. Парето;
- C. А. Сміт;
- D. Дестют де Траси.

12. Політична ідеологія виражає інтереси:

- A. класів;
- B. партій;
- C. нації;
- D. громадських рухів.

13. Найважливішою функцією політичної ідеології є:

- A. легалізація влади;
- B. легітимація влади;

- C. компенсація влади;
- D. захоплення і утримання влади.

14. Функції політичної ідеології:

- A. контроль над політичними процесами;
- B. мобілізація населення на досягнення певних цілей;
- C. легітимація влади;
- D. безпосереднє забезпечення матеріальними ресурсами.

15. Теоретиками лібералізму є:

- A. Ш. Монтеск'є;
- B. Дж. Локк;
- C. Ж. де Местр;
- D. А. Сміт.

16. Консерватизм відстоює такі принципи:

- A. елітарна демократія;
- B. недосконалість індивіда;
- C. соціальну рівність;
- D. традиціоналізм

17. Принципи комуністичної ідеології:

- A. приватна власність;
- B. соціальну рівність;
- C. суспільна власність;
- D. солідарність.

18. Ідею вільного ринкового обміну відстоює:

- A. неоконсерватизм;
- B. класичний лібералізм;
- C. марксизм;
- D. консерватизм

19. Для правової держави характерно:

- A. наявність законів;
- B. визнання прав і свобод громадян;
- C. поділ влади;
- D. верховенство права.

20. Для соціальної держави характерно:

- A. відповідальність держави за стан суспільства;
- B. безоплатна допомога всім категоріям громадян;
- C. створення умов для забезпечення гідного існування людини;

Д. наявність у людини обов'язків перед іншими особами і суспільством в цілому.

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

5. Підготуйте доповідь та її презентацію.

Список рекомендованої літератури

Основна

21. Основи політології : Курс лекцій / Відп. ред. Б.П. Кухта. - Львів, 1991.
22. Основи політології: Курс лекцій для студентів вищих учбових закладів. 2-е вид. В 2-х ч. / Ред. кол.: Б.Л. Кухта та ін. – К., 1992.
23. Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку. – К, 1998.
24. Потульницький В.А. Теорія української політології. – К., 1993.

Додаткова

25. Зеркин З.П. Основы политологии: курс лекций.- Ростов-на-Дону: Феникс, 1997. – 544 с.
26. Політологічний енциклопедичний словник. 2-е вид. – К., 2004.
27. Політологія / За ред. О.І. Семківа. – 2-ге вид. – Львів, 1994..
28. Політологія у запитаннях та відповідях: Навч. посіб. / За заг. ред. К.М. Лемківського. – К., 2003.
29. Політологія. Наука про політику/ Ред. Андрущенко В.П., Горлач Н.І.- К.: 2000.
30. Політологія. Підручник / За заг. ред. І.С. Дзюбка, К.М. Левківського. 2-е вид. – К., 2001.
31. Політологія. Підручник / За заг. ред. проф. Кремень В.Г., проф. Горлача М.Т. – Харків, 2001.
32. Політологія. Підручник / За наук. ред. А. Колодій. 2-е вид., перероб. та доп. – К., 2003.
33. Політологія. Посібник для студентів вузів / За ред. О.В. Бабкіної, В.Л. Горбатенка. – К, 1998.
34. Політологія: Навч. посібник для вузів / Упорядн. Та ред. М.Сазонова.- Харків: Фоліо, 1998.- 735 с.
35. Політологія: Підручник / За заг. ред. І.С. Дзюбка, К.М. Левківського. – К., 1998.

ТЕМА 5. ПОНЯТТЯ ПРО ПОЛІТИЧНУ СИСТЕМУ СУСПІЛЬСТВА. ДЕРЖАВА В ПОЛІТИЧНІЙ СИТЕМІ СУСПІЛЬСТВА.

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

- Що таке політична система суспільства, які компоненти її Ви знаєте? У який спосіб політична система впливає на розвиток суспільства? Що вона характеризує?
- Що ми розуміємо під системою, як елементом вивчення соціуму та політики?
- Що таке держава, які теорії її виникнення Вам відомі?
- Які функції виконує держава? Яку функцію, на Вашу думку, Ви би виділили як головну? Задля чого створюються держави? Чи є противники утворення держав?
- Визначте поняття державного устрою?
- Які форми державного устрою Вам відомі?
- Надайте характеристику кожному з типів державного устрою.
- Які форми державного правління Вам відомі? Які вони бувають? В чому полягають їх основні риси?

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Основний інститут політичної системи класового суспільства, що здійснює управління суспільством, охорону його економічної і соціальної структури:

- A. політична партія;
- B. парламент;
- C. держава;
- D. конституція.

2. Вкажіть найгіршу форму держави за Аристотелем:

- A. аристократія;
- B. демократія;
- C. політія;
- D. монархія.

3. Верховенство держави всередині країни і її незалежність від іноземних держав, це:

- A. федерація;
- B. суверенітет;
- C. автономія;
- D. нейтралітет.

4. Система управління державним апаратом, яка спирається на структуру правління чиновницького апарату:

- A. демократія;
- B. плутократія;
- C. бюрократія;
- D. олігархія.

5. Вищий виконавчий орган держави:

- A. політична партія;
- B. конституційний суд;
- C. податкова інспекція;
- D. уряд.

6. Виключите ознаки які не відносяться до унітарної форми державного устрою:

- A. єдина конституція, яка діє на всій території країни;
- B. наявність подвійного громадянства;
- C. єдина система вищих органів державної влади;
- D. розподіл території на адміністративно-територіальні одиниці.

7. Яка з теорій не є теорією походження держави. Виключіть зайве:

- A. патріархальна;
- B. теологічна;
- C. теорія еліт;
- D. теорія насильства.

8. Яка з форм правління виражена у всевладді глави держави:

- A. конституційна монархія;
- B. абсолютна монархія;
- C. республіка
- D. дуалістична монархія.

9. Форма державного устрою, при якій територія держави поділяється на адміністративно-територіальні одиниці, в наявності тільки одна Конституція, один уряд, один парламент:

- A. унітарна держава;
- B. імперія;
- C. федерація;
- D. конфедерація.

10. Союз суверенних держав, створений з метою координації дій для досягнення певних цілей, найчастіше зовнішньополітичних і військових називається:

- A. коаліція;

- В. федерація;
- С. конфедерація
- Д. співдружність;

11. При парламентській формі правління уряд:

- А. обирається народом, призначається президентом;
- В. формується на парламентській основі;
- С. формується Конституційною Радою;
- Д. призначається спікером парламенту.

12. Унітарна держава як різновид державного устрою не передбачає:

- А. єдину конституцію;
- В. єдину законодавчу систему;
- С. єдину судову систему;
- Д. подвійне громадянство;
- д) правильної відповіді немає.

13. Політична система суспільства виконує функцію:

- А. забезпечення функціонування і розвитку суспільства;
- В. руйнування суспільства і держави;
- С. заміни одного суспільного ладу іншим;
- Д. повернення до старого суспільства.

14. Головним елементом політичної системи суспільства є:

- А. політичні партії;
- В. суспільно - політичні організації;
- С. ЗМІ;
- Д. держава.

15. Ознакою держави не є:

- А. територія;
- В. публічна влада;
- С. суверенітет;
- Д. ринкова економіка.

16. До функцій держави не відноситься:

- А. забезпечення безпеки;
- В. регулювання основних сторін життя суспільства;
- С. співробітництво з іншими державами;
- Д. контроль за особистим життям громадян.

17. Держава як результат суспільного розподілу праці, появи приватної власності і класів розглядає:

- А. Ф. Енгельс;

В. М. Вебер;
С. Л. Гумплович;
Д. Дж. Локк;

18. Форма правління, при якій вищі органи влади і глава держави обираються на певний строк населенням, називається:

- А. абсолютна монархія;
- В. республіка;
- С. дуалістична монархія;
- Д. конституційна монархія.

19. За формою державного устрою Україна - це:

- А. федерація;
- В. унітарна держава;
- С. імперія;
- Д. конфедерація.

20. Унітарна держава як різновид державного устрою не передбачає:

- А. єдину конституцію;
- В. єдину законодавчу систему;
- С. єдину судову систему;
- Д. подвійне громадянство.

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

5. Підготуйте доповідь та її презентацію.

Список рекомендованої літератури

Основна

- 36. Основи політології : Курс лекцій / Відп. ред. Б.П. Кухта. - Львів, 1991.
- 37. Основи політології: Курс лекцій для студентів вищих учбових закладів. 2-е вид. В 2-х ч. / Ред. кол.: Б.Л. Кухта та ін. – К., 1992.
- 38. Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку. – К, 1998.
- 39. Потульніцький В.А. Теорія української політології. – К., 1993.

Додаткова

- 40. Зеркин З.П. Основы политологии: курс лекций.- Ростов-на-Дону: Феникс, 1997. – 544 с.
- 41. Політологічний енциклопедичний словник. 2-е вид. – К., 2004.
- 42. Політологія / За ред. О.І. Семківа. – 2-ге вид. – Львів, 1994..
- 43. Політологія у запитаннях та відповідях: Навч. посіб. / За заг. ред. К.М. Лемківського. – К., 2003.
- 44. Політологія. Наука про політику/ Ред. Андрущенко В.П., Горлач Н.І.- К.: 2000.

45. Політологія. Підручник / За заг. ред. І.С. Дзюбка, К.М. Левківського. 2-е вид. – К., 2001.
46. Політологія. Підручник / За заг. ред. проф. Кремень В.Г., проф. Горлача М.Т. – Харків, 2001.
47. Політологія. Підручник / За наук. ред. А. Колодій. 2-е вид., перероб. та доп. – К., 2003.
48. Політологія. Посібник для студентів вузів / За ред. О.В. Бабкіної, В.Л. Горбатенка. – К, 1998.
49. Політологія: Навч. посібник для вузів / Упорядн. Та ред. М.Сазонова.- Харків: Фоліо, 1998.- 735 с.
50. Політологія: Підручник / За заг. ред. І.С. Дзюбка, К.М. Левківського. – К., 1998.

ТЕМА 6. СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ СОЦІОЛОГІЇ. ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ СОЦІОЛОГІЇ.

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
 - Яке знання можна вважати позанауковим? Чим воно відрізняється від наукового?
 - Соціологія – це наукове вивчення суспільства. Що це означає? Як це можна довести?
 - Соціологія та «здоровий глузд» – чи впливають вони один на одного?
 - Чи можна визнати перевагу соціології або «здорового глузду» стосовно один одного? Що спільного та що відрізняє соціологію від філософії та історичного знання? Чи потрібні соціології перша та друга?
 - Соціологічний «кут погляду» — у чому його специфіка? Чи можна назвати соціолога універсальним ученим?
 - Чи слід з'ясовувати, що є предметом соціології? Кому й навіщо це потрібно?
 - Який метод найбільш популярний у соціології?
 - Дайте загальну характеристику класичного етапу в розвитку соціології.

- Чому ми говоримо, що за час класичного періоду свого розвитку соціологія знайшла статус науки?
- Перерахуйте імена найбільш значущих представників класичного етапу в розвитку соціології.
- Порівняйте соціологічні концепції Г. Спенсера і Е. Дюркгейма. Чим вони принципово відрізняються один від одного?
- Які особливості психологічного напрямку в соціології? Розкажіть про погляди його найбільш відомих представників.
- Чим відрізняється "розуміння" в формальній соціології В. Дільтея від "розуміє" соціології М. Вебера?
- Розкажіть про соціологічних поглядах П.А. Сорокіна. Яка його роль у становленні і розвитку вітчизняної соціології?
- У чому полягає особливість марксистської соціології та її відмінність від інших соціологічних теорій класичного періоду?
- Назвіть найбільш значущі соціологічні концепції, що з'явилися в ХХ ст.
- На вирішення яких завдань спрямована емпірична соціологія? Чим було викликано поява цього соціологічного напрямку?
- У чому полягають особливості соціометрії? Які її переваги в порівнянні з іншими соціологічними концепціями?
- Розкрийте загальні принципи структурно-функціонального аналізу.
- Чому вважається, що теорія соціального конфлікту з'явилася в протиположності структурно-функціонального аналізу?
- Проаналізуйте основні аргументи теорії соціального конфлікту, спрямовані проти структурного функціоналізму.
- За допомогою яких гіпотез Д. Хоманс пояснює соціальне дію?
- Розкажіть про суть рольової концепції особистості з точки зору символічного інтеракціонізму.
- Що характерно для нового етапу в розвитку сучасної української соціології?

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Методологічний підхід до аналізу суспільства, згідно з яким рівень розвитку науки і техніки визначає соціальні процеси у всіх сферах товариства, називається ... детермінізмом

- A. економічним;
- B. технологічним;
- C. психологічним;
- D. географічним.

2. До власне соціологічних методів відносяться ...

- A. спостереження;

- В. метод порівняння;
- С. контент-аналіз.

3. Сукупність властивостей, зв'язків і відносин, які носять назву соціальних - це ...

- А. об'єкт соціології;
- В. метод соціології;
- С. предмет соціології.

4. До загальнонаукових методів соціології відноситься ...

- А. Структурно-функціональний метод
- В. метод соціометрії Я. Морено
- С. соціологічне опитування.

5. Автором соціологізму в соціології був ...

- А. Ф.Гідденс;
- В. М. Вебер;
- С. Е.Дюркгейм;
- Д. О. Конт.

6. Соціологія - це ...

- А. сукупність теорій макро- і мікрорівня
- В. тільки сукупність теорій середнього рівня
- С. багаторівнева, полігалузева наука.
- Д. сукупність емпіричних досліджень соціальних процесів.

7. Вплив математики на соціологію полягає в тому, що ...

- А. математика є методологічною основою розвитку соціології;
- В. для соціології перш за все важливі математичні методи, використовувані в соціологічних дослідженнях;
- С. математика є інформаційною базою існування соціології як науки;
- Д. такого впливу не відбувається.

8. Предмет соціології П. Сорокін розумів як ...

- А. систематичне вивчення суспільства, в якому особлива увага приділяється сучасним індустріальним системам;
- В. вивчення суспільства як реальної сукупності взаємодіючих індивідів, в якій положення (статус) соціального суб'єкта залежить від його дій в інститутах;
- С. суспільство, що розвивається в бік цілісності через конфлікти і суперечності;
- Д. суспільство, основу якого складають взаємодії людей, рухомих волею.

9. До функцій соціології чи не ...

- A. теоретико-пізнавальна та організаційно-технологічна;
- B. діагностична та евристична;
- C. прогностична та інструментальна;
- D. соціального проектування і конструювання

10. Соціологічні парадигми можна розділити на наступні групи:

- A. структурно-функціональні
- B. цільові
- C. інтерпретативні;
- D. інтегральні- гіпотетичні.

11.«Заколот» як форму девіації розглядав ...

- A. М. Вебер;
- B. О. Конт;
- C. Р. Мертон;
- D. К. Маркс.

12. Базові соціальні ідеї в роботах Т. Мора і Т. Кампанелли - це ...

- A. конкуренція і приватна власність;
- B. егоїзм і гедонізм;
- C. соціальну рівність і суспільна власність;
- D. індивідуалізм і приватна праця.

13. Західний соціолог, який мав на думці, що всі соціальні взаємодії підпорядковані принципу еквівалентності обміну - це ...

- A. М. Ковалевський;
- B. П. Сорокін;
- C. Дж. Хоманс;
- D. Б. Малиновський.

14. Матеріальне виробництво як фактор, що визначає сутність і розвиток людської діяльності, був виділений в роботах ...

- A. П. Бурдьє;
- B. М. Вебера;
- C. Г. Спенсера;
- D. К. Маркса.

15. До теорії «суспільного договору» Т. Гоббса не відноситься принцип ...

- A. неупередженої захисту кожного в суді;
- B. захисту приватної власності;
- C. загальної рівності;
- D. непорушності договору.

16. Концепція соціальної мобільності була розроблена ...

- A. Н.Я. Данилевським;
- B. Н.К. Михайлівським;
- C. М.М. Ковалевським;
- D. П.А. Сорокіним.

17. Автором роботи «Про град Божий», що має назву представниками церкви «блаженим» є ...

- A. Августин Аврелій;
- B. Томас Гоббс;
- C. Сократ;
- D. Фома Аквінський.

18. Культурно-історичний тип, де «наука і технологія», згідно з концепцією Н.Я. Данилевського, були провідною сферою творчої активності - це ...

- A. західно-європейський;
- B. грецький;
- C. китайський;
- D. слов'янський.

19. На думку П.А. Сорокіна, революція є ...

- A. обов'язковим елементом суспільного розвитку;
- B. «Великою трагедією», деформують соціальну структуру суспільства;
- C. «локомотивом історії»;
- D. результатом хибної політики уряду.

20. Автором розуміє соціології є ...

- A. М.Вебер;
- B. Т. Парсонс;
- C. П.Сорокін;
- D. Г.Зіммель.

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

5. Підготуйте доповідь та її презентацію.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Соціологія. За ред. В.П.Андрущенко. – К.-Харків, 1998.
2. Соціологія. За ред.. В.Г.Городяненка. – К.: Академія, 2003.
3. Соціологія. За ред.. В.М.Пічі. – К.: Заповіт, 1999.

Додаткова

1. Захарченко М.В., Погорілий О.І. Історія соціології від античності до початку ХХ століття. – К.: Либідь, 1993.
2. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: Навч. посібник / Міжрегіональна академія управління персоналом. – К., 1999. – 344 с.: схеми.
3. Павліченко П.П., Литвиненко Д.А. Соціологія: Навч. Посібник для студентів несоціологічних спеціальностей. – К.: Лібра. – 255 с.
4. Черниш Н. Соціологія. Курс лекцій: в 6-ти кн.- Львів, 1996.

ТЕМА 7. СОЦІОЛОГІЯ СУСПІЛЬСТВА. СОЦІАЛЬНА СТРУКТУРА СУСПІЛЬСТВА: СТРАТИФІКАЦІЯ, МОБІЛЬНІСТЬ.

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
 - Розкажіть про соціологічних принципах підходу до визначення суспільства.
 - Що характерно для соціальної системи?
 - Перерахуйте ознаки суспільства.
 - На які характеристики суспільства слід звертати увагу з точки зору предмета соціології?
 - Охарактеризуйте основні елементи структури суспільства. Як вони між собою пов'язані?
 - Що таке суб'єкти соціальної системи? Назвіть їх.
 - Дайте визначення соціальної діяльності. Назвіть види соціальних відносин.
 - Які типології суспільства використовуються в сучасній соціології? Розкажіть про них.
 - Чим відрізняються суспільства традиційні, індустріальні та постіндустріальні?
 - Дайте визначення соціального інституту. Подумайте, чому вони виникають.
 - З яких елементів складається соціальний інститут?
 - Як можна класифікувати соціальні інститути?
 - Назвіть умови ефективного функціонування соціальних інститутів.

- Дайте визначення соціального статусу. Якими факторами він визначається?
- Назвіть види соціальних статусів і охарактеризуйте їх.
- Що таке соціальна стратифікація?
- Розкажіть про теорії соціальної стратифікації.
- Перерахуйте основні критерії соціальної стратифікації в сучасному суспільстві.
- Дайте характеристику історичних типів стратифікації.
- Розкажіть про роль і значення середнього класу в сучасному суспільстві.

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. До характерних ознак постіндустріального суспільства відноситься ...

- A. переважання в економіці важкої промисловості;
- B. переважання в економіці сільського господарства;
- C. переважання сфери послуг в економіці;
- D. переважання в економіці легкої промисловості.

2. Дії або об'єкти, які сприймаються суспільством як еквівалент чогось іншого, називаються ...

- A. фізичним контактом;
- B. цінностями;
- C. правилами;
- D. символами.

3. До економічних чинників суспільного прогресу відносяться зміни стосуються ...

- A. армії, права, церкви;
- B. виробництва, розподілу, споживання;
- C. державних органів, влади, уряду;
- D. культури, науки, освіти.

4. Концепція еволюційного, поступального розвитку суспільства дотримувалася ...

- A. М. Вебер;
- B. Дж. Віко;
- C. Н.Я. Данилевський;
- D. О.Шпенглер.

5. Е. Дюркгейм соціальний прогрес пов'язує з розвитком ...

- A. поділу праці;
- B. експлуатації;

- C. суперечностей;
- D. конфліктів.

6. В теорії конвергенції стверджується, що відбувається зближення двох типів суспільства ...

- A. рабовласницького і постіндустріального;
- B. капіталістичного і соціалістичного;
- C. феодального і постіндустріального;
- D. рабовласницького і феодального.

7. На інформаційній основі базується ... суспільство

- A. традиційне
- B. промислове
- C. постіндустріальне;
- D. інформаційне.

8. Найбільше визнання сьогодні отримала типологія товариств, запропонована ...

- A. Д. Беллом і Растоу;
- B. К. Поппером;
- C. К.Марксом і Ф. Енгельсом.

9. "Суспільство як колективний організм, основними елементами якого є ідеї, звичаї, інструменти", розглядав ...

- A. О.Конт;
- B. Г. Спенсер;
- C. К.Маркс;
- D. Г.Зіммель.

10. Суспільство - це ...

- A. сукупність діючих особистостей
- B. сукупність різних пересічних груп людей
- C. велика сукупність людей, що здійснюють спільно соціальне життя в межах соціальних інститутів і організацій;
- D. сукупність людей, об'єднаних єдиною суспільною метою.

11. З яким типом суспільства пов'язують зародження держави, міста, класів, розвиток ремесла та торгівлі?

- а) протосуспільства;
- б) традиційне суспільство;
- в) індустріальне суспільство;
- г) постіндустріальне.

12. Соціальна структура – це:

- а) розшарування населення на два протилежних класи;
- б) упорядкована сукупність взаємодіючих і взаємозалежних індивідів, соціальних груп, спільнот, інститутів і організацій, що відрізняються між собою положенням в економічній, політичній, духовній сферах життєдіяльності;
- в) це реально існуючі сукупності людей, пов'язані єдиними ознаками;
- г) відсутність розшарування населення.

13. Яку назву має головна соціологічна теорія П. Сорокіна?

- а) теорія класової боротьби;
- б) теорія соціального обміну;
- в) теорія соціальної стратифікації;
- г) соціальної деномінації.

14. Який головний критерій визначає нерівність з позиції соціально-класової теорії суспільства:

- а) відносини до засобів виробництва і власності;
- б) рівень освіти;
- в) професійні якості;
- г) професійні компетенції.

15. Соціальний стан (позиція) особистості в соціальній структурі суспільства, пов'язаний з приналежністю до якої-небудь соціальної групи, називається:

- а) соціальним статусом;
- б) соціальною роллю;
- в) способом життя;
- г) соціалізацією.

16. Які статуси переважають у демократичному суспільстві?

- а) приписані соціальні статуси;
- б) набуті соціальні статуси;
- в) природжені;
- г) існуючі.

17. Які три критерія стратифікації виділив П.Сорокін. Виключите помилковий:

- а) економічний;
- б) культурний;
- в) політичний;
- г) професійний.

18. Соціальна стратифікація – це:

- а) процес втрати особистістю об'єктивної приналежності до певної соціальної групи;
- б) розподіл суспільства на горизонтально і вертикально розташовані соціальні групи і прошарки (страти) які мають різний престиж, власність, владу, освіту;
- в) сукупність соціальних переміщень людей, тобто зміна свого соціального статусу при збереженні стратифікаційної структури суспільства;
- г) переміщення людей у суспільстві без збереження ними своїх статусів.

19. До якого типу мобільності відноситься переміщення із православної до католицької релігійної групи, із одного громадянства до іншого?

- а) вертикального типу;
- б) горизонтального типу;
- в) проміжного типу;
- г) середнього типу.

20. Яка мобільність керується державою, і переміщення здійснюються за згодою або без згоди самих людей:

- а) стихійна;
- б) організована;
- в) структурна мобільність;
- г) спонтанна.

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

5. Підготуйте доповідь та її презентацію.

Список рекомендованої літератури

Основна

4. Соціологія. За ред. В.П.Андрущенко. – К.-Харків, 1998.
5. Соціологія. За ред.. В.Г.Городяненка. – К.: Академія, 2003.
6. Соціологія. За ред.. В.М.Пічі. – К.: Заповіт, 1999.

Додаткова

1. Захарченко М.В., Погорілий О.І. Історія соціології від античності до початку ХХ століття. – К.: Либідь, 1993.
2. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: Навч. посібник / Міжрегіональна академія управління персоналом. – К., 1999. – 344 с.: схеми.
3. Павліченко П.П., Литвиненко Д.А. Соціологія: Навч. Посібник для студентів несоціологічних спеціальностей. – К.: Лібра. – 255 с.
4. Черниш Н. Соціологія. Курс лекцій: в 6-ти кн.- Львів, 1996.

Навчальне видання

Ніколенко Ксенія Вікторівна
Шрамко Наталля Василівна

Кафедра гуманітарних і правових дисциплін

ФІЛОСОФІЯ, СОЦІОЛОГІЯ, ПОЛІТОЛОГІЯ

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Формат 60×84/8. Ум. др. арк. 2,75.

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського
50042, Дніпропетровська обл.,
м. Кривий Ріг, вул. Трамвайна, 13.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4929 від 07.07.2015 р.